

Läget i Stockholms- regionen 2023

Uppföljning av den
regionala utvecklings-
planen RUFS 2050

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
2. Stockholmsregionens utveckling över tid	5
3. Hur har det gått 2023?	7
3.1 En tillgänglig region med god livsmiljö	7
3.2 En öppen, jämställd, jämlik och inkluderade region	11
3.3 En ledande tillväxt- och kunskapsregion	15
3.4 En resurseffektiv och resilient region utan klimatpåverkande utsläpp	18
4. Stockholmsregionen i jämförelse med andra storstadsregioner	22
4.1 Internationella index	23
5. Nyckelområden för kommande år	26

Sammanfattning

Den här rapporten ger en lägesbild av Stockholmsregionens utveckling. Syftet är att följa upp om Stockholmsregionen rör sig i rätt riktning och har möjlighet att nå visionen om att vara Europas mest attraktiva storstadsregion.

Uppföljningen visar att 2023 har varit ett utmanande år på många sätt. Bostadsbyggandet når inte upp till det regionala målet och under de första tre kvartalen 2023 minskade antalet påbörjade bostäder med 50 procent. I kollektivtrafiken saknas fortfarande omkring 15–20 procent av resenärerna efter pandemin och punktligheten på järnvägen har varit den lägsta på tio år. Utsläppen har ökat och i näringslivet har konkurserna nått nya högstnivåer. Regioninvånarna har en alltmer dyster framtidssyn samtidigt som det finns stora skillnader inom regionen vad gäller exempelvis skolresultat och folkhälsa.

Men det finns också ljusglimtar. Invånarna i länet är friskare och medellivslängden har ökat. Trots utmanande omvärldsfaktorer har sysselsättningen varit på en hög nivå och en större andel utrikesfödda är i sysselsättning. Långtidsarbetslösheten har gått ner och inom transportsektorn pågår en omställning mot en mer elektrifierad transportflotta. Under året har flera initiativ tagits för att minska utsläppen i regionen, bland annat inom bygg- och anläggningssektorn.

I en internationell jämförelse ligger Stockholmsregionen bra till och är en förbild när det gäller exempelvis hållbarhet och innovation. Dock har Stockholmsregionen tappat placeringar i flera internationella index senaste åren. Detta är en signal om att konkurrenskraften inte kan tas för given och behöver värnas. Samtidigt kan vi konstatera att Stockholmsregionen i princip har behållit sin position när regionen jämförs med andra liknande storstadsregioner utifrån flera områden såsom utbildning, hälsa och arbetsmarknad där Stockholmsregionen har sina styrkor. Stockholmsregionen har relativt de andra storstadsregionerna försämrats inom internationell tillgänglighet och bredbandstillgänglighet, men i övrigt framkommer inga uppenbara områden där det skett en tydlig försämring.

Utifrån 2023 års uppföljning identifieras sex nyckelområden som behöver stå i fokus kommande år för att nå visionen.

- Snabba på omställningen för minskad klimatpåverkan
- Minska de inomregionala skillnaderna i livsvillkor
- Stärk kompetensförsörjningen och inkludera fler på arbetsmarknaden
- Verka för en bättre bostadsförsörjning som möter invånarnas behov
- Säkerställ ett mer robust och pålitligt transportsystem
- Säkra energiförsörjningen för ökad elektrifiering

1. Inledning

Klimat- och regionutvecklingsnämnden har i uppdrag att, i samråd med regionstyrelsen, årligen följa upp den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen som också är en regional utvecklingsstrategi. Denna rapport utgör uppföljningen för år 2023 och syftar till att följa upp om Stockholmsregionen rör sig i rätt riktning och har möjlighet att nå målen i den regionala utvecklingsplanen, RUFSS 2050.

Rapporten är uppdelad i fyra delar.

Del 1: Stockholmsregionens utveckling över tid

Första delen av rapporten är en uppföljning av de 16 delmålen i RUFSS 2050 som har mållår 2030. Detta är långsiktiga trender och alla indikatorer uppdateras inte årligen. För att få en tydligare bild hur Stockholmsregionen ligger till i förhållande till uppsatta mål finns indikatorerna även tillgängliga på Region Stockholms hemsida.

Del 2: Hur har det gått 2023?

Den andra delen av rapporten fokuserar på utvecklingen under år 2023. Detta följs upp genom att analysera de fyra övergripande målen i RUFSS 2050 som sträcker sig till 2050. Ambitionen med lägesuppföljningen är att ge en så aktuell bild av länets utveckling som möjligt.

Del 3: Stockholmsregionen i jämförelse med andra storstäder

I årets uppföljning finns också en jämförande analys av hur Stockholmsregionen står sig i förhållande till andra storstadsregioner. Jämförelsen baseras primärt på statistik från den europeiska databasen Eurostat samt placeringar i olika internationella index.

Del 4: Nyckelområden för kommande år

I sista kapitlet presenteras avslutningsvis ett antal nyckelområden som behöver stå i fokus kommande år för att Stockholmsregionen ska nå visionen om att vara Europas mest attraktiva storstadsregion.

2. Stockholmsregionens utveckling över tid

Den långsiktiga utvecklingen i Stockholmsregionen följs i den regionala utvecklingsplanen upp genom ett antal indikatorer. De regionala delmålen, som indikatorerna mäter, är formulerade på olika sätt och därför är det svårt att visa graden av måluppfyllelse. För att få en överblick av samtliga indikatorer och hur Stockholmsregionen ligger till i förhållande till respektive mål finns indikatorerna tillgängliggjorda på Region Stockholms hemsida.

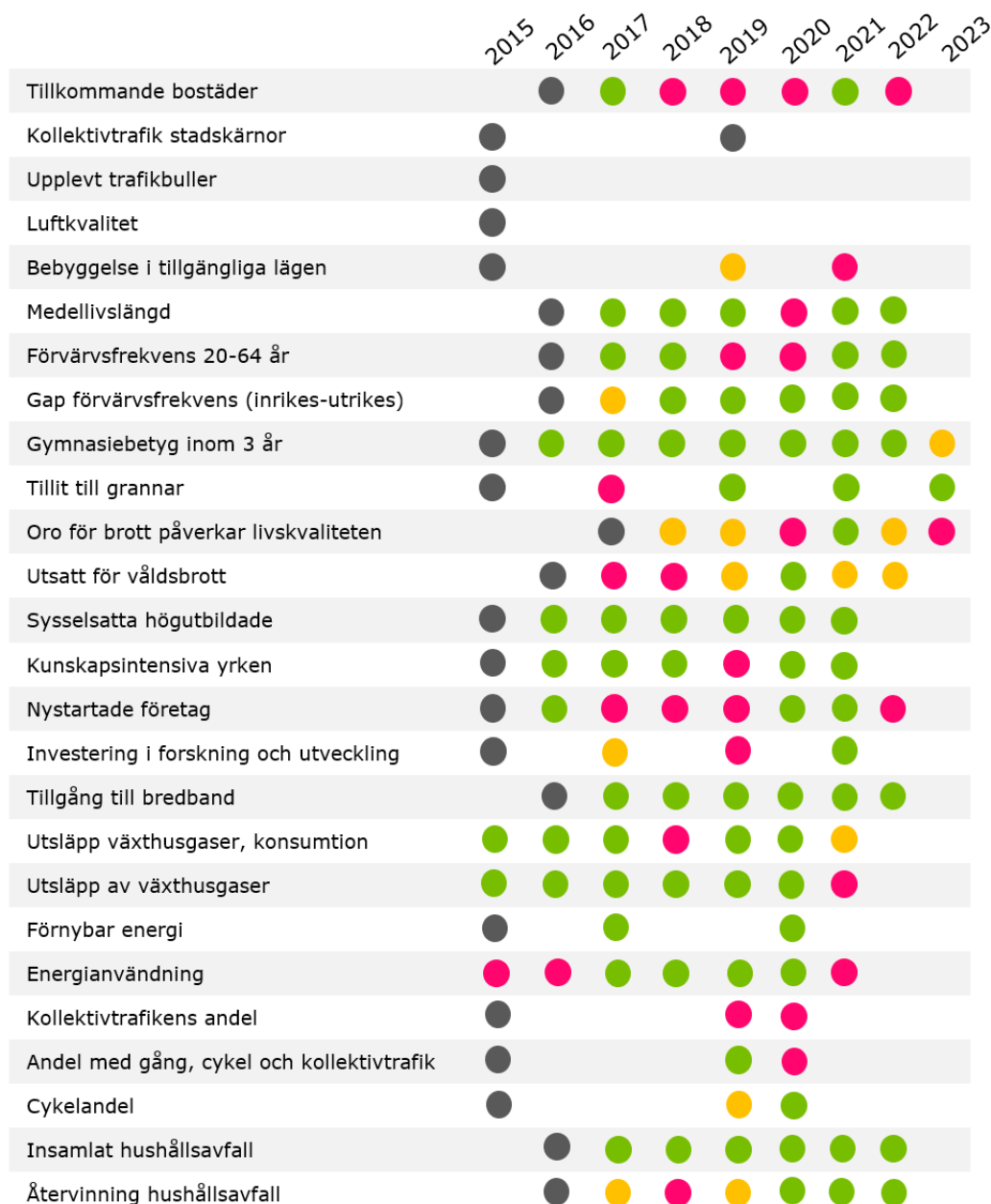
Tabellen på nästa sida ger en övergripande bild över trenden i länet. Färgen på cirkelarna illustrerar utvecklingen från föregående års mätvärde. Eftersom alla indikatorer inte uppdateras årligen bör de främst studeras i ett längre trendperspektiv, detta gäller exempelvis statistik för buller och luftkvalitet där nya uppgifter kommer mer sällan. Tomma fält innebär att det inte finns någon statistikuppgift för det året.

Inom en rad olika områden har Stockholmsregionen gått i rätt riktning under flera år. Uppföljningen visar att fler har tillgång till snabbt bredband och i skolan är det en allt större andel av eleverna som klarar gymnasiet inom tre år. Målet om en förvärvsfrekvens väl över 80 procent bedöms vara uppfyllt (81,7 % 2022) och skillnaderna i förvärvsfrekvens mellan utrikes- och inrikes födda fortsätter att minska, både för kvinnor och män. Invånarna är friskare och medellivslängden har återigen ökat efter trendbrottet under pandemin då medellivslängden gick ner. En större andel av invånare känner tillit till sina grannar och insamlat hushållsavfall per person minskar succesivt.

Inom några områden har trenden inte varit lika tydlig och positiv. Under 2022 färdigställdes 13 380 bostäder i länet. Det är lägre än det regionala målet om 22 000 bostäder årligen, och prognoser från Boverket visar att bostadsbyggandet har minskat markant under 2023. Återvinning av hushållsavfall har endast ökat marginellt och ungefär en tredjedel av hushållsavfallet återvinns, vilket är långt till målet om 70 procent. Trygghetsindikatorerna (utsatt för våldsbrott och orons påverkan på livskvaliteten) har varierat något år från år. Det är nio procent av invånarna som uppger att oron för brott påverkar livskvaliteten, vilket är en ökning från föregående mätning (8%) och något högre än riket (7%). Senaste mätningen av växthusgaser visar att utsläppen har ökat i länet vilket bryter den tidigare trenden med minskade utsläpp.

Sammanfattningsvis är bedömningen att Stockholmsregionen har en positiv riktning inom många områden. Förutom målet om förvärvsfrekvens har inga andra delmål som är satta till 2030 och som har siffrerätt

målvärden, ännu uppfyllts I nästa kapitel fördjupas kunskapen om hur det gått för Stockholmsregionen under 2023.

- Positiv trend mot föregående mätning
- Neutral trend mot föregående mätning
- Negativ trend mot föregående mätning
- Utgångsläge

3. Hur har det gått 2023?

I detta kapitel redovisas Stockholmsregionens utveckling under 2023 utifrån de fyra övergripande målen i den regionala utvecklingsplanen RUF 2050. Ambitionen har varit att beskriva läget i länet med så aktuell statistik som möjligt, men på grund av eftersläpningar redovisas i vissa fall siffror från 2022 eller i några få fall 2021. Detta gäller särskilt regional statistik som exempelvis utsläpp, energi och exportstatistik.

De fyra övergripande målen i den regionala utvecklingsplanen är breda och rymmer många områden. Därför fokuseras uppföljningen på några utvalda delar:

- Mål 1, en tillgänglig region med god livsmiljö, fokuserar på bostadsbyggande och resande med kollektivtrafik och cykel.
- Mål 2, en öppen, jämställd, jämlik och inkluderande region, fokuserar på skolresultat, deltagande på arbetsmarknaden, befolkningens levnadsvillkor och folkhälsa.
- Mål 3, en ledande tillväxt- och kunskapsregion, följs upp genom statistik för sysselsättning, konkurser, export, besöksnäringen och internationell tillgänglighet.
- Mål 3, en klimateffektiv regionen, fokuserar på utsläpp, energi och elektrifiering av transportsektorn.

3.1 En tillgänglig region med god livsmiljö

Förutsättningarna för bostadsbyggandet har ändrats drastiskt under 2023. Anledningarna till detta är flera. Byggekostnaderna har ökat kraftigt efter att ha stigit dels under pandemin, dels efter att kriget i Ukraina brutit ut. Sedan början av 2021 har SCB:s byggekostnadsindex för flerbostadshus stigit med cirka 30 procent. Därtill har hushållens köpkraft minskat till följd av tredubblade bostadsräntor.¹

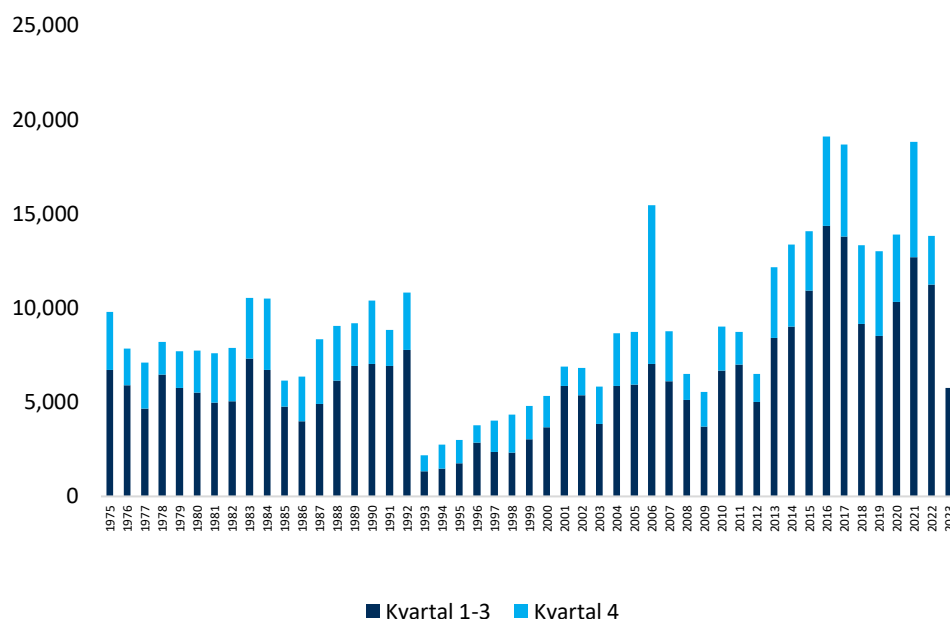
Under de första tre kvartalen 2023 har bostadsbyggandet i Stockholmsregionen fallit snabbt. Omkring 5 700 bostäder påbörjades mellan kvartal 1-3 2023 i jämförelse med 11 200 bostäder samma period 2022, vilket innebär en minskning på 51 procent. Sett till antal bostäder är detta tapp i påbörjade bostäder det näst största som skett i Stockholmsregionen sedan 1975. Endast mellan 1992–1993 minskade bostadsbyggandet i en snabbare takt.

Enligt Boverkets prognos kommer byggtakten bli lägre än behoven under flera år framöver. Även om samhällsekonomin och hushållens köpkraft skulle börja stärkas under 2025, och även om bostadspriserna då skulle vända något uppåt, så räknar Boverket inte med att bostadsbyggandet tar

¹ Boverkets byggprognos, revidering oktober 2023

fast. Bostadsbyggandet beräknas fortsatt präglas av den nya räntemiljön och högre byggkostnader.²

Påbörjade bostäder³ i Stockholms län 1975–2023⁴ Källa: SCB och Regionledningskontorets egna beräkningar.

Vad gäller flyttströmmarnas utveckling har länet sedan 2018 haft en inrikes nettoutflyttning, det vill säga att det är något fler som flyttat ut från länet än in till länet från övriga Sverige. Preliminära siffror för 2023 visar på ett fortsatt negativt flyttnetto, men nivåerna är lägre än under pandemin. Eftersom det är många personer i familjebildande ålder i länet har en ökad utflyttning varit väntad. Var femte flytt ut från länet förklaras av bostadsrelaterade skäl och över tid har det blivit vanligare att flytta ut på grund av bostad och studier.⁵ Trots att Stockholmsregionen har en inrikes nettoutflyttning och barnafödandet varit på rekordlåga nivåer, växer länet förhållandevis kraftigt. Folkökningen för 2023 väntas bli omkring 15 000

² Boverkets byggprognos, revidering oktober 2023

³ Observera att statistiken bygger på administrativa uppgifter, vilket innebär att byggherren har fått ett startbesked av kommun, det betyder inte att bygget har påbörjats.

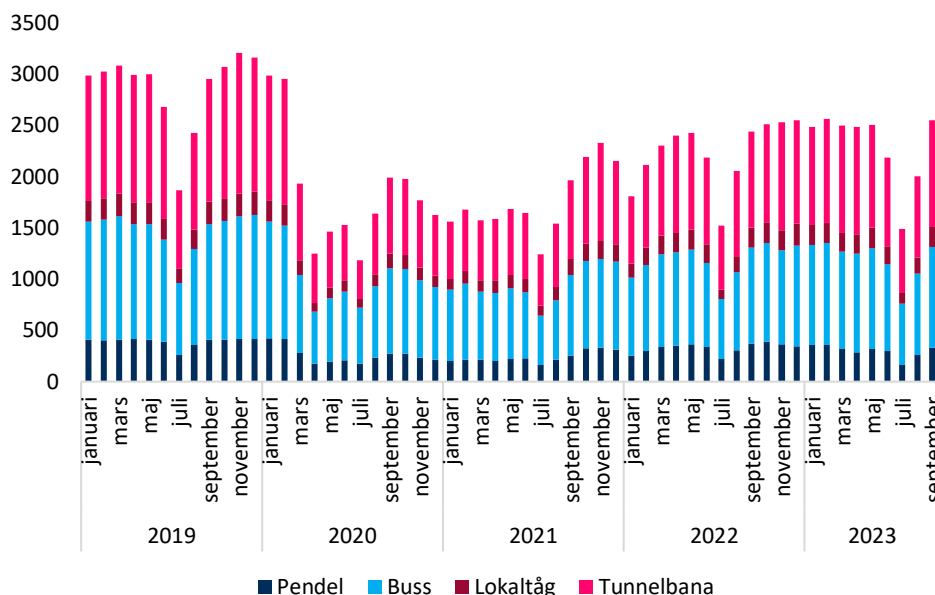
⁴ Med bostadslägenhet avses en lägenhet avsedd att helt eller till en inte oväsentlig del användas som bostad, oavsett i vilken hustyp den ligger. Även bostäder i småhus definieras som lägenheter. Statistiken är uppjusterat med 10 procent för att justera för eftersläp i inrapporteringen. Baserat på observerat eftersläp för samma period 2022.

⁵ Region Stockholms flyttstudie 2022

invånare.⁶ Stockholmsregionen växer på grund av att det föds fler barn än det dör gamla och att länet har en inflyttning från utlandet.

I kollektivtrafiken har resandet under 2023 stabiliserat sig på en lägre nivå än före pandemin. I september 2023 var antalet påstigande 86 procent i förhållande till samma månad 2019.⁷ Samtidigt finns det skillnader mellan olika platser i länet och mellan trafikslag. Pendeltågstrafiken har lidit av störningar under året vilket har påverkat resandet. När pendeltåget är tillbaka i normal trafik är det troligt att resandet ökar något.

Påstigande medelvardag per trafikslag (tusental), Stockholms län Källa: Kollektivtrafikbarometern

Trots färre påstigande har andelen som åker kollektivt i jämförelse med andra färdmedel återgått till nivåer jämförbara med före pandemin. Genomsnittlig marknadsandel för kollektivtrafiken jan-oktober 2023 var 54 procent, 2019 var andelen 56 procent. Adderas de som går och cyklar är andelen som väljer hållbara transportslag 60 procent, vilket är samma nivå som 2019.⁸ Anledningen till detta är bland annat att antalet bilresor minskat något sedan 2021, troligtvis till följd av ökade kostnader för bland annat drivmedel, men också att andelen gång och cykelresor ökat.⁹ En

⁶ Detta är preliminär statistik som baseras på årets första 11 månader. Slutgiltig befolkningsstatistik publiceras 22 februari 2024. Observera att Skatteverket under året har rensat i befolkningsregistren och länets befolkningstillväxt kommer därför bli lägre än förväntat.

⁷ Region Stockholm (Huvudstämötet 2023)

⁸ Trafikförvaltningen

⁹ [Trafiken på vägarna i Stockholms län – En tillståndsbeskrivning 2022 \(diva-portal.org\)](https://portal.org) s. 10 & kollektivtrafikbarometern

annan förklaring är att distansarbetet har etablerats.¹⁰ De som har möjlighet till distansarbete arbetar i genomsnitt två dagar i veckan hemma, och den nivån har varit i stort sett stabil sedan mitten av 2022 fram till senaste mätningen, november 2023.¹¹

Biltrafiken är fortfarande mindre påverkad av pandemin än kollektivtrafiken, men även här har resvanorna i viss mån förändrats. Trängseln i vägtrafiken har minskat men rusningstiden har samtidigt blivit mer utdragen.¹² Generellt har resvanorna blivit mer oförutsägbara.

Vad gäller cyklingen i länet har antalet cykelpassager över det så kallade innerstadssnittet (till och från innerstan) fortsatt att öka. Stockholms stads mätningar startade 1980 och visar på en stadig ökning sedan 90-talet.¹³ Under 2023 har ytterligare 15 kilometer av det regionala cykelnätet byggts ut och en fjärdedel av de 800 kilometer regionala cykelnätet är nu utbyggt enligt regional standard. När det regionala cykelnätet pekades ut i den första regionala cykelplanen 2014 var endast 1 procent utbyggt. Utbyggnaden av det regionala cykelvägnätet går emellertid för långsamt för att målet om ett helt utbyggt nät till 2030 ska kunna nås.¹⁴

Att transporterna i länet fungerar väl är en förutsättning för Stockholmsregionens utveckling. Det senaste årets problem i pendeltågstrafiken tillsammans med en punktlighet i järnvägssystemet som 2022 var den lägsta på tio år, 88,5 procent¹⁵, visar att behoven av ett utvecklat transportsystem är stora. Flera stora nyinvesteringar genomförs just nu i länet men det finns också behov av bland annat omfattande underhållsåtgärder och en stabil kompetensförsörjning framåt. Hälften av de inställda avgångarna i pendeltågstrafiken mellan januari och oktober 2023 orsakades av personalbrist.¹⁶

3.1.1 Samlad bedömning

Stockholmsregionen är en växande storstadsregionen. Befolkningen ökar samtidigt som bostadsmarknaden redan är en trång sektor. Det är därför en utmaning att bostadsbyggandet faller kraftigt i länet under 2023. Enligt prognoser från Boverket riskerar bostadsbyggandet fortsätta vara på lägre nivåer än tidigare en lång period framöver på grund av ökade byggkostnader och en förändrad räntemiljö. Resandet i kollektivtrafiken har under 2023 stabiliserat sig på en lägre nivå än innan pandemin,

¹⁰ Trafikförvaltningen (presentation 14/11)

¹¹ Kollektivtrafikbarometern

¹² [Trafiken på vägarna i Stockholms län – En tillståndsbeskrivning 2022 \(diva-portal.org\)](https://diva-portal.org) s. 3

¹³ [Regionalt cykelbokslut 2023 \(regionstockholm.se\)](https://regionstockholm.se) s.5

¹⁴ [Regionalt cykelbokslut 2023 \(regionstockholm.se\)](https://regionstockholm.se)

¹⁵ Trafikanalys (2023) Punktlighet på järnväg, tillförlitlighetsmått, ankomna tåg högst fem minuter efter tidtabell, Stockholms län 2022.

¹⁶ Trafikförvaltningen

samtidigt är andelen hållbara resor på ungefär samma nivåer som innan pandemin. Det beror på att resande generellt sett har minskat. När resandet minskar påverkas kollektivtrafiken negativt genom minskade biljettintäkter, vilket i sin tur kan påverka utbudet. Samtidigt är det positivt att transportsystemet i regionen avlastas när resor kan ersättas av exempelvis distansarbete. För att nå transportmålen i den regionala utvecklingsplanen behöver mer åtgärder göras för att öka det hållbara resandet i regionen.

3.2 En öppen, jämställd, jämlik och inkluderade region

Under 2023 har Stockholmsregionens arbetsmarknad varit motståndskraftig trots inflation och räntehöjningar.

Långtidsarbetslösheten, som ökade under pandemin, har succesivt fortsatt att minska under 2023, om än inte till samma nivåer som före pandemin. Under det tredje kvartalet 2023 hade 32 200 arbetslösa i länet varit utan arbete i 12 månader eller mer, vilket är en minskning med 4 900 personer, eller 13 procent, jämfört med samma period 2022. Även i riket minskade antalet långtidsarbetslösa under perioden.

Enligt Arbetsförmedlingens bedömning kommer arbetslösheten öka under 2024 i takt med att lågkonjunkturen fördjupas. Arbetslösheten bedöms öka mest i storstadsregionerna där den konsumtionsberoende privata tjänstesektorn är stor.¹⁷ Den månadsvisa statiken för varsel visar en relativt stor uppgång av varsel under perioden januari till oktober 2023. Totalt har 22 338 personer varslats om uppsägning i länet, vilket är dubbelt så många som samma period 2022 (11 191 personer). Flest varsel har skett inom branscherna Information- och kommunikation, uthyrning/fastighetsservice/resetjänster och handeln. Antal varsel kan ses som en indikation om hur arbetsmarknaden kommer utvecklas framöver, men varsel leder inte alltid till uppsägningar.

För att nå målet om en öppen, jämställd, jämlik och inkluderande region är barn och ungdomars möjlighet att gå vidare till studier och arbete prioriterat. För läsåret 2022/23 var 88,4 procent av eleverna i Stockholmsregionen behöriga till gymnasiet¹⁸. Det är en liten minskning från 2021/22 då 89,1 procent var behöriga. Mellan kommunerna i länet finns variationer mellan 79,7 och 98 procent behöriga elever.¹⁹ Föräldrarnas utbildningsbakgrund har betydelse för elevernas resultat. För elever i Stockholms län som har föräldrar med högst gymnasial utbildning är 80,4

¹⁷ Arbetsförmedlingen (2023) Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2023

¹⁸ Med behörighet till gymnasieskolans nationella program avses behörighet att söka till ett yrkesprogram, vilket är den behörighet som kräver minst antal godkända betyg.

¹⁹ Statistik från Skolverket (2023) Behörighet till gymnasieskolan, Stockholms län, samtliga elever, samtliga huvudmän

procent elever behöriga, medan behörigheten är 93,7 procent för elever som har föräldrar med eftergymnasial utbildning. Oavsett hur elever kategoriseras, utifrån kön eller migrationsbakgrund, har föräldrars utbildningsnivå stor betydelse för resultaten.²⁰

Gällande antagningar till gymnasiet fortsätter de högskoleförberedande programmen att öka medan yrkesprogrammen minskar. Mellan 2011–2022 har antagna till högskoleförberedande program ökat med 30 procent i länet och ökningen har varit störst för ekonomiprogrammet, samhällsvetenskapsprogrammet och teknikprogrammet. Yrkesprogrammen har under samma period minskat med tre procent. De yrkesprogram som minskat mest i antal antagna är bygg- och anläggningsprogrammet och hantverksprogrammet²¹.

Att fullfölja en gymnasieutbildning är viktigt för ungas etablering på arbetsmarknaden. När det gäller genomströmningen i skolan, det vill säga andelen elever som slutför sin gymnasieutbildning inom tre år, visar Skolverkets statistik att det för 2023 är 79,3 procent av eleverna i länet som började på ett nationellt program som klarat gymnasieskolan med examen inom tre år. Det är en marginell försämring från föregående år då motsvarande andel var 79,5 procent.

Stockholmsregionen har haft en positiv trend under flera år och andelen elever som klarar gymnasiet inom utsatt tid har ökat över tid. Det finns dock skillnader mellan den kommun med högst andel elever som klarar gymnasiet och den med lägst.²² Senaste tio åren har skillnaderna mellan de fem högsta kommunerna och de fem lägsta kommunerna i länet ökat från 19 procentenheter till 31 procentenheter. De ökade skillnaderna beror på att de fem högsta kommunerna har förbättrat sina resultat samtidigt som de fem lägsta ligger på ungefär samma resultat mellan åren.

Figur: Andel elever (%) med examen från gymnasieskolan inom 3 år, avser nationella programmen. Totalt för Stockholms län samt medelvärde för fem högsta kommunerna och fem lägsta kommunerna.

Slutår	Totalt i länet	5 högsta kommunerna	5 lägsta kommunerna
2023	79,3%	88,1%	57,5%
2022	79,5%	87,4%	58,1%
2021	78,9%	86,1%	56,4%

²⁰ Skolverket (2023) Pressmeddelande Behörigheten till gymnasieskolan stabil sedan förra året

²¹ Storsthlm (2023) Gymnasiebehovet 2023, Trender och kunskap om Stockholms läns gymnasierregion

²² Statistik avser kommuner som har gymnasieskolor som erbjuder Nationella program, även kallat "lägeskommun" Ekerö har t.ex. ingen gymnasieskola som erbjuder Nationella program, så de är inte med i statistiken.

2024-01-29

KRN 2023-0189

2020	76,3%	85,1%	54,2%
2019	74,6%	83,3%	55,6%
2018	73,0%	81,7%	58,8%
2017	70,6%	81,3%	56,3%
2016	69,5%	79,1%	54,9%
2015	69,2%	79,8%	56,4%
2014	66,4%	75,3%	56,0%

Under 2023 har Sverige och Stockholmsregionen utmanats av en ny brottsvåg och ökat gängvåld. Länsstyrelsens medborgarundersökning visar att otryggheten inte ökat i länet under 2023, och är närmast oförändrad sedan 2021. I ett längre perspektiv är dock otryggheten mer utbredd nu jämfört med för ett decennium sedan. De sammanhang och platser där flest upplever rädsla och otrygghet är i centrala Stockholm och i samband med resor i kollektivtrafiken. Mest slående i Länsstyrelsens nya medborgarundersökning är att pessimismen om framtiden ökar bland regioninvånarna. Nära hälften tror att tryggheten och tilliten kommer försämrats, och andelen som tror att såväl integrationen som barns och ungas uppväxtvillkor kommer att försämrats ökar kraftigt jämfört med föregående mätning 2023.

I Region Stockholms senaste folkhälsorapport, som släpptes våren 2023, konstateras att befolkningen i länet de senaste decennierna blivit allt friskare. Det illustreras bland annat av en ökad medellivslängd, ökad självskattad hälsa samt en minskad förtida död.

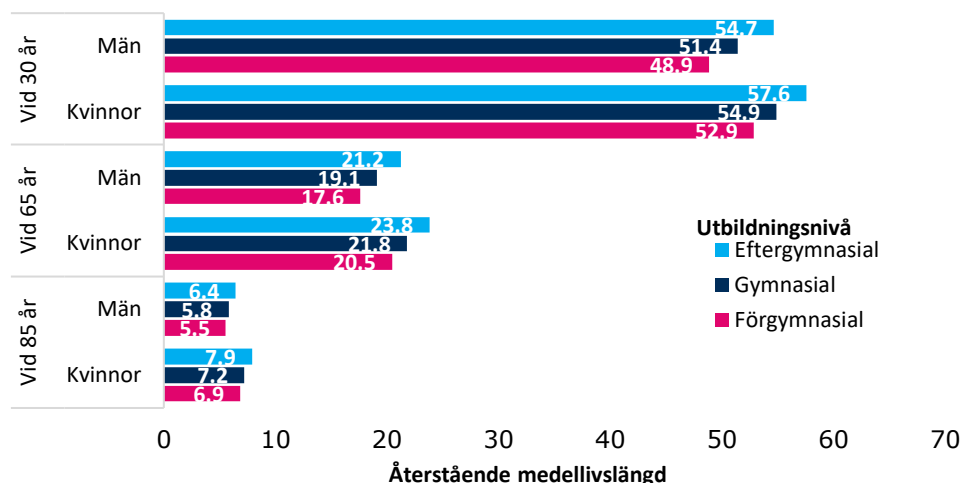
Ur ett nationellt och internationellt perspektiv har Stockholmsregionen en mycket god folkhälsa. Samtidigt visar Folkhälsorapporten att det finns stora skillnader mellan olika grupper. Exempelvis förväntas invånare med förgymnasial utbildning leva 2,5 år kortare än personer som slutfört gymnasiet och 5,5 år kortare än personer med eftergymnasial utbildning. Det finns även skillnader mellan inkomstgrupper. Den femtedel som har lägst inkomst när de är 30 år förväntas leva 6,7 år kortare än femtedelen med högst inkomst.

Hälsan varierar påtagligt med socioekonomiska faktorer så som utbildning, inkomst, arbete och boende. Sjukdom och förtida död är vanligare i områden med sämre socioekonomiska förutsättningar. Exempelvis är medianåldern för nyinsjuknande i hjärtinfarkt 69 år i Rinkeby-Kista, och 79 år i Danderyd²⁴.

²³ Länsstyrelsen (2023) Medborgarundersökning 2023

²⁴ Definition: Medianåldern för nyinsjuknande i hjärtinfarkt, vilket definieras som ett vårdtillfälle med någon av huvuddiagnoserna I20–I25 (ICD-10) hos individer som aldrig tidigare haft en hjärtinfarkt eller där det gått minst sju år sedan den senaste. Resultaten redovisas som ett femårsmedelvärde. Källa: VAL-databaserna. Hämtad från www.folkhalsokollen.se 2023-11-01.

Figur: Återstående medellivslängd vid 30, 65 och 85 års ålder efterutbildningsnivå för kvinnor och män, 2018–2022.

De demografiska förändringarna gör att folkhälsan påverkas. I Stockholms län förväntas antalet personer 80 år eller äldre öka med 51 procent till år 2032²⁵. Sjukdomsburden i den äldre delen av befolkningen är större än i andra åldersgrupper och många äldre har behov av insatser från både region och kommun. År 2022 utgjorde andelen personer som var 85 år eller äldre endast två procent av den totala befolkningen i länet, men stod för cirka 13 procent av alla öppenvårdsbesök och cirka 16 procent av alla slutenvårdsdygn²⁶. Ökningen av antalet och andelen äldre i befolkningen medför således att vård- och omsorgsbehovet i befolkningen kommer öka.

3.2.1 Samlad bedömning

Den samlade bedömningen är att arbetsmarknaden har varit stabil under 2023, trots flera utmanande omvärldsfaktorer. Antalet varsel har ökat under året, vilket kan vara en indikation på ekonomisk nedgång. Det finns en risk att arbetslösheten ökar 2024 och att det kommer drabba personer som redan har en svag anknytning till arbetsmarknaden. Flera indikatorer som speglar den sociala hållbarheten, såsom exempelvis barn och ungas utbildningsresultat, visar på inomregionala skillnader. Vad gäller befolkningens hälsa framkommer flera utmaningar. Trots att befolkningen blir friskare finns det stora skillnader i hälsa mellan grupper och stadsdelar i Stockholmsregionen. Befolkningens vård- och omsorgsbehov förväntas också öka till följd av de demografiska förändringarna.

²⁵ [Befolkningsprognos för Stockholms län - Region Stockholm](#)

²⁶ Budgetunderlag för hälso- och sjukvårdsnämnden för 2024 och planår 2025–2026, bilaga 1, HSN 2023-0262

3.3 En ledande tillväxt- och kunskapsregion

Stockholmsregionen är Sveriges tillväxtmotor och en ledande tillväxt- och kunskapsregion med nästan en tredjedel av Sveriges bruttonationalprodukt (BNP), cirka 25 procent av Sveriges invånare och sysselsättning samt en omfattande besöksnäring och kulturscen. Näringslivet i Stockholmsregionen kännetecknas av både bredd och spets, vilket skapar en robusthet att klara av svängningar i konjunkturen. Utbildningsnivån har ökat över tid och är bland de högsta i jämförelse med andra europeiska storstadsregioner; 38 procent av invånarna (25–64 år) hade en eftergymnasial utbildning år 2022.

Sysselsättningsgraden i Stockholmsregionen har under 2023 varit överraskande stabil och legat på omkring 80 procent, ungefär samma nivåer för kvinnorna som männen. Efter pandemin har sysselsättningsgraden för utrikes födda succesivt ökat. I augusti var den 70,8 procent, vilket är en hög nivå även i ett långsiktigt perspektiv. Bland utrikes födda som är sysselsatta (20–65 år) och har sin huvudsakliga inkomst från arbete är 83 procent förankrade på arbetsmarknaden, vilket innebär en inkomst på mer än tre inkomstbasbelopp (motsvarande 18 574 kr). Andelen utrikes födda som är förankrade på arbetsmarknaden har ökat under året från 81,6 procent 2022 (augusti) till 83,1 procent 2023 (augusti). Bland inrikes födda är det 88,2 procent som är förankrade på arbetsmarknaden²⁷.

Trots att sysselsättningen varit relativt hög under året finns det flera tecken på ekonomisk nedgång i näringslivet. Antalet konkurser i länet har till och med tredje kvartalet 2023 ökat med 34 procent i jämförelse med samma period förra året. Även i ett långsiktigt perspektiv är konkurserna många. Hittills i år har 2 168 företag gått i konkurs vilket är en ny högstanivå i ett tio-årigt perspektiv. Flest antal konkurser finns inom byggindustrin, och fram till augusti 2023 har 34 procent fler byggföretag gått i konkurs i jämförelse med samma period förra året. Även nyföretagandet har sjunkit under 2023. Mellan perioden januari-september har 13 670 nya företag startats vilket är en minskning med 19 procent jämfört med samma period föregående år.²⁸

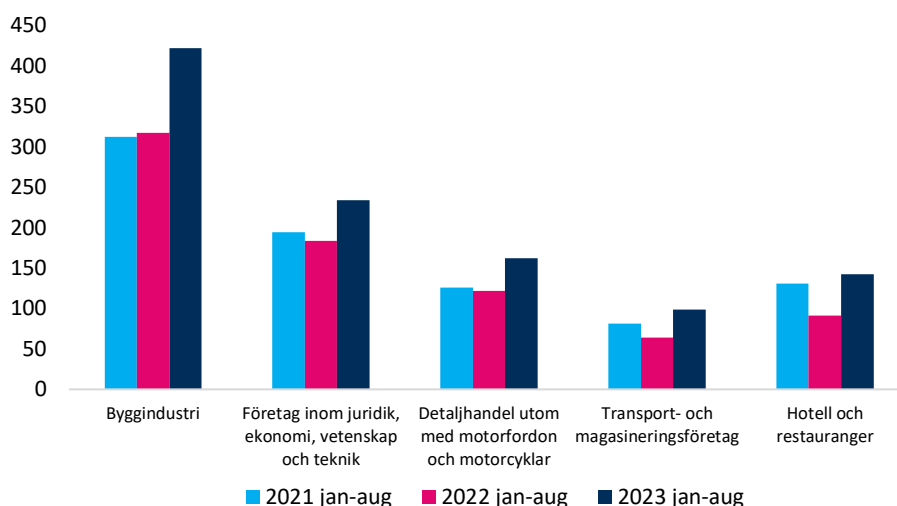
Nedgången i näringslivet syns även i mätningar från Konjunkturinstitutet. Stämningläget för företagen i Stockholmsregionen har minskat under 2023 och är vid senaste mätningen (kvartal 3 2023) mycket svagare än normalt. Tjänstesektorn och handeln är de branscher som utmärker sig med lägst stämningläge, men även byggsektorn fortsätter att ha ett svagare

²⁷ SCB (2023) Befolkningens arbetsmarknadsstatus (BAS)

²⁸ Region Stockholm (2023) Nulägesbild av arbetsmarknaden i Stockholms län <https://www.regionstockholm.se/globalassets/4.-regional-utveckling/statistik-och-analys/lsr-arbetsmarknad-naringsliv-20231031.html>

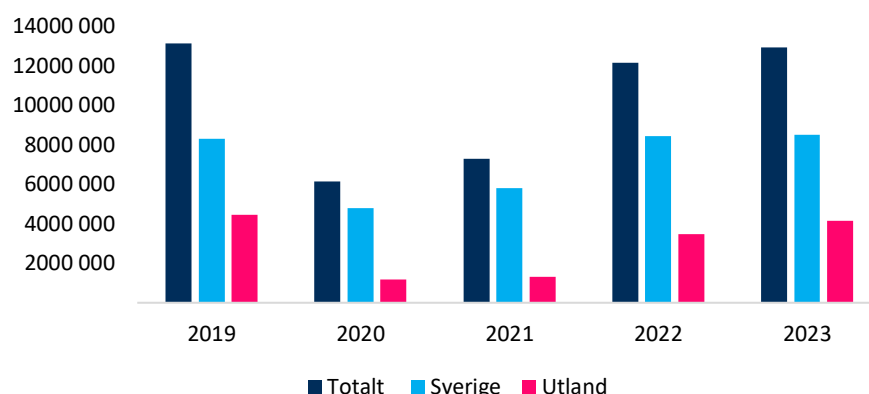
stämningläge än normalt. Tillverkningsindustrin avviker från övriga branscher och har rapporterat ett mycket starkare stämningläge än normalt.

Figur: Branscher med flest antal konkurser, januari-augusti 2021–2023, Stockholms län, Källa: SCB

En bransch som drabbades hårt av pandemin var besöksnäringen. Under 2021 påbörjades en återhämtning som fortsatt under 2022 och 2023. Antal gästnätter i Stockholms län var 2023 (januari-oktober) på samma nivåer som 2019. Både de utländska och de svenska gästerna har hittat tillbaka till Stockholmsregionen.

Figur: Antal gästnätter i Stockholms län januari-oktober 2019–2023. Källa: Tillväxtverket

Återhämtningen för besöksnäringen syns också i sysselsättningsstatistiken, som mellan 2020–2021 ökade med 9,3 procent, motsvarande 4 000 fler sysselsatta. Däremot har omsättningen inte ökat. Mellan 2020–2021 minskade omsättningen i besöksnäringen med fyra procent, och mellan

2010–2021 har besöksnäringen minskat med 20 procent i omsättning.²⁹ Det betyder att produktiviteten per sysselsatt har minskat över tid, ett mönster som inte syns för de andra nyckelbranscherna i Stockholmsregionen.

Vad gäller den internationella tillgängligheten till och från Stockholmsregionen har återhämtningen efter pandemin gått mer långsamt. Stockholmsregionens/Arlandas tillgänglighet med flyg har minskat med 25 procent mellan 2018 och 2023. Tillgängligheten har minskat till alla världsdelar, men mest till Asien och Europa. Arlanda har en lägre tillgänglighet än majoriteten av jämförbara storstadsregioner i Europa. De mindre flygplatserna i Stockholmsregionen har haft en ännu större minskning i tillgänglighet.³⁰ Vad gäller färjetrafiken har antalet färjepassagerare ökat med 67 procent mellan 2021–2022 och totalt har 7,4 miljoner färjepassagerare rest via Stockholms Hamnar under 2022. Det är dock fortfarande färre än de höga antalen innan pandemin.

Vad gäller den regionala exporten finns ingen uppdaterad statistik för 2023. Senaste tillgängliga år är 2021. Då exporterade Stockholms län varor till ett värde av 302 miljarder kronor vilket motsvarar en femtedel av Sveriges varuexport. Störst varuexport har Västra Götalands län (350 miljarder kronor). När det gäller tjänsteexporten dominerar Stockholms län, då nästan hälften av Sveriges tjänsteexport genereras från länet

3.3.1 Samlad bedömning

Stockholmsregionen har ett starkt näringsliv; utbildningsnivån är hög och sysselsättningen har varit på en stabil nivå trots utmanande omvärldsfaktorer. Positivt är att sysselsättningen ökar för utrikes födda, även om det fortfarande är stora skillnader vad gäller deltagandet på arbetsmarknaden mellan inrikes- och utrikes födda.

Samtidigt finns det flera tecken i 2023 års uppföljning som visar att näringslivet står inför utmaningar. Konkurserna ökar inom flera branscher, nyföretagandet minskar och omsättningen för besöksnäringen har minskat över tid. Den minskade tillgängligheten med flyg riskerar att påverka framtida etableringar då internationell tillgänglighet är en viktig faktor för företagens lokaliseringsbeslut.

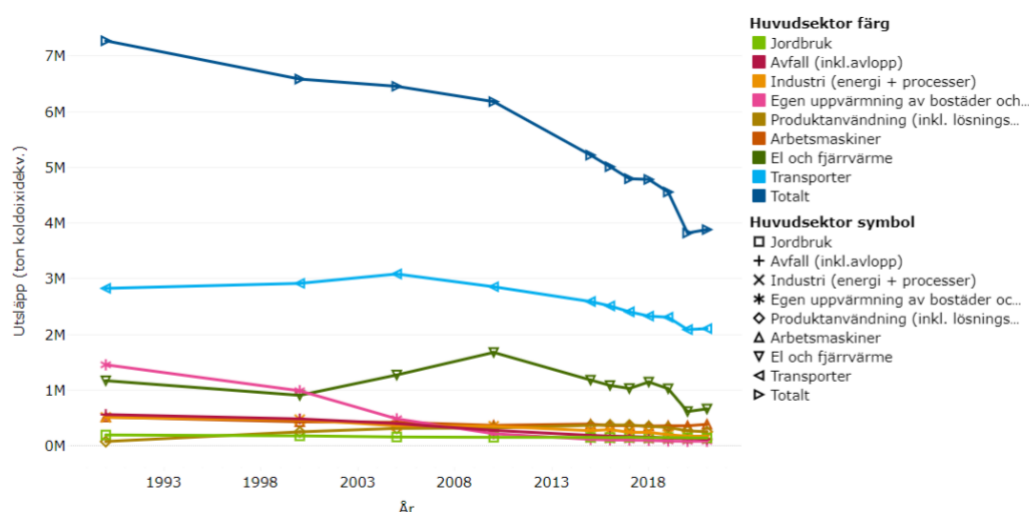
²⁹ Region Stockholm (2023) Stockholmsregionens styrkeområden https://www.regionstockholm.se/globalassets/4.-regional-utveckling/alla-nya-block-och-bilder-trf/klimat-och-energi/stockholmsregionens-sju-styrkeomraden_231205.pdf

³⁰ Region Stockholm, Visit Sweden, Swedavia (November 2023) Hur tillgängligt är Stockholm med flyg? Stockholmsregionens tillgänglighet 2023 <https://www.regionstockholm.se/globalassets/4.-regional-utveckling/statistik-och-analys/stockholmsregionens-tillganglighet-med-flyg-2023.pdf>

3.4 En resurseffektiv och resilient region utan klimatpåverkande utsläpp

Enligt Stockholms läns koldioxidbudget behöver länets koldioxidutsläpp minska med tolv procent årligen.³¹ De senaste regionala utsläppssiffrorna visar tvärt emot detta en uppgång på 1,6 procent 2021 jämfört med 2020. Detta bryter den tidigare trenden med minskade utsläpp. Mellan 2019 och 2020 skedde en större nedgång på 15 procent, vilket delvis var en följd av ändrade resmönster under pandemin samt minskade utsläpp från el- och fjärrvärmesektorn som en direkt effekt av att Värtaverket stängde ner sin sista koleldade panna.

Figur: Utsläpp av växthusgaser per huvudsektor, Stockholms län. Källa: SMHI, Nationella emissionsdatabasen

Transportsektorn står för de största utsläppen av växthusgaser i regionen med 54 procent av de totala växthusgasutsläppen i länet, varav personbilar står för den största andelen med 36 procent av de totala utsläppen. De senaste årets föreslagna och beslutade förändringar av nationella styrmedel inom transportområdet, som sänkningen av reduktionsplikten, sänkta skatter för bensin och diesel och avveckling av klimatbonus vid köp av elbil, bedöms sammantaget öka utsläppen från transportsektorn.³² Detta innebär att det blir en än större utmaning att minska utsläppen i Stockholmsregionen.

Elektrifieringen har en central roll i omställningen av transportsektorn och flera styrmedel banar väg för en snabbare omställning, bland annat genom Klimatklivet och att nyförsäljning av fossildrivna fordon i EU kommer

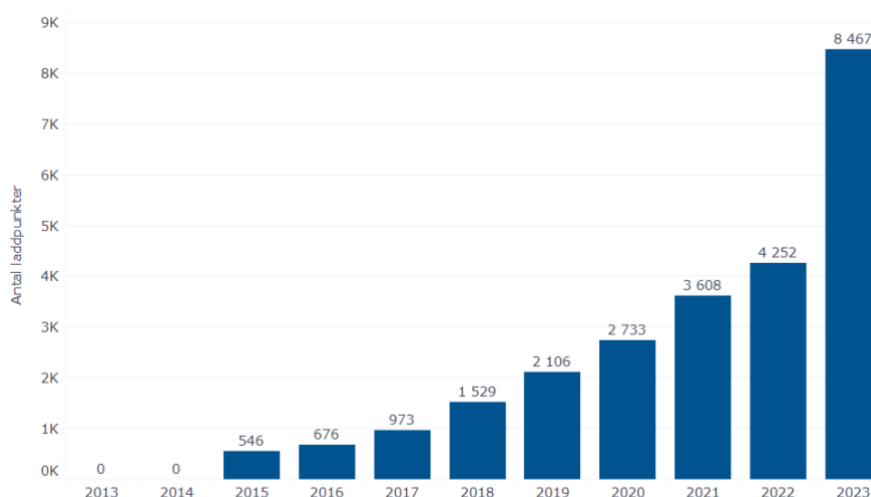
³¹ Stockholms läns koldioxidbudget; <https://www.climatevisualizer.com/stockholms-lan>

³² Länsstyrelsen (2023) Regional årlig uppföljning av miljömål i Stockholms län

förbjudas från 2035.³³ För personbilar går omställningen i regionen snabbt. År 2023 stod elbilar för 44 procent av den totala nyförsäljningen och el- och laddhybrider stod för 32 procent.³⁴ Från 2021 till 2022 ökade antalet laddbara personbilar i länets personbilsflotta från 173 000 till 219 000 bilar, det vill säga från 18 procent till 23 procent av den totala personbilsflottan.³⁵ När det gäller elektrifiering av transportfordon går det mer långsamt. Eldrift utgör endast omkring 4 procent av de lätta lastbilarna och 0,5 procent av de tunga lastbilarna.³⁶

Infrastrukturen för laddbara bilar byggs kontinuerligt ut i länet. Antalet offentligt tillgängliga laddpunkter har fördubblats mellan 2022 och 2023, från 4 252 punkter 2022 till 8 467 laddpunkter 2023. Trots att laddpunkterna är många till numerären är de få i förhållande till antalet elbilar i länet. EU rekommenderar att antal publika laddpunkter per laddbar bil bör vara 0,1 vilket innebär att det finns 10 laddbara bilar per publik laddpunkt. I länet finns det nu 26 laddbara bilar per laddpunkt och det saknas för närvarande omkring 13 000 laddpunkter för att nå det rekommenderade antalet

Figur: Antal elbils-laddpunkter i Stockholms län, Källa Elis (2013–2022), Kolada (2023-) Båda källorna baseras på statistik från Energimyndigheten/Nobil

Elektrifieringen ställer krav på kapaciteten i elnäten. Behovet av el och effekter ökar i takt med att Stockholmsregionen växer och fordonsflottan

³³ Europakommissionen (2022) Pressmeddelande: Zero emission vehicles: first 'Fit for 55' deal will end the sale of new CO₂ emitting cars in Europe by 2035, 28 oktober 2022

³⁴ SCB Nyregistrerade personbilar efter region, drivmedel och månad

³⁵ SCB Fordon i län och kommuner 2022

³⁶ Trafikanalys, Fordon på väg 2022, avser el och elhybrid/laddhybrid

elektrifieras. Till början av 2030-talet bedöms eleffektbehovet i länet öka med 1 400 MW till cirka 6 200 MW. Det är en ökning med 30 procent relativt dagens nivå, vilket är i samma storleksordning som hela Stockholms stads effektbehov en kall vinterdag. En begränsande faktor för etablering av laddpunkter kan vara kapaciteten i elnätet på den efterfrågade platsen. Fordonsladdning innebär särskilda utmaningar för elsystemet, särskilt vad gäller så kallade snabbaddare som är effektkrävande.

För att möta de långsiktiga utmaningarna i länets elförsörjning initierade Region Stockholm och Länsstyrelsen i Stockholm i april 2023 samverkansforumet REST (Regionalt Elförsörjningsforum i Stockholm). Enligt REST är den största utmaningen i närtid att öka elnätskapaciteten.³⁷ Stockholms län är beroende av tillförsel av el utifrån och för att öka överföringskapaciteten behöver stam- och regionnätet förstärkas och byggas ut. I länet pågår två stora utbyggnadsprojekt Stockholms ström och Storstockholm väst. Omkring år 2030 förväntas de nödvändiga nätförstärkningarna vara klara och överföringskapaciteten kan då öka i takt med behovet.

Det finns en eftersläpning i energistatistiken på regional nivå som gör att det är svårt att få en aktuell lägesbild av energianvändningen. Den senaste officiella statistiken för Stockholms län är från 2021. Det innebär att senaste tidens minskning av energianvändning till följd av höga elpriser, särskilt hösten 2022, inte kommer med. Den mest aktuella statistiken som finns är på elområdesnivå. Den visar att elanvändningen i bostäder i elområde 3 (där Stockholms län ingår) minskade med 8 procent 2022 jämfört med de 5 senaste åren.³⁸ Det är framför allt i eluppvärmda småhus som elanvändningen minskat. Det finns således en stor potential att minska energi- och elanvändningen genom olika energieffektiviseringsåtgärder

Hur vi bygger och planerar staden har stor betydelse för att minska utsläppen i Stockholmsregionen och under 2023 har Stockholms stad antagits som en av 100 utvalda klimatstäder i EU. Dessa städer ska förstärka arbetet och bidra till snabbare omställning i hela unionen. Även i övriga Stockholmsregionen finns på flera håll stadsbebyggelse där en hållbar stadsutvecklingen kan bidra till minskad klimatpåverkan. De åtta regionala stadskärnorna i regionen ska tillsammans med den centrala regionkärnan enligt RUF 2050 utvecklas till klimat- och resurseffektiva attraktiva regionala stadskärnor. Fokus för utvecklingen ska vara stadskärnor som kan bli testbäddar och föredömen i klimatomställningen och en hållbar stadsutveckling för attraktiva stadsmiljöer.

³⁷ REST Elförsörjning i Stockholms län – En lägesbild av kapaciteten för samhällets elektrifiering

³⁸ Energimyndigheten 2023

<https://www.energimyndigheten.se/nyhetsarkiv/2023/ny-statistik-elanvandningen-i-bostader-har-minskat/>

Under 2023 har flera initiativ tagits för att minska utsläppen i bygg- och anläggningssektorn, som enligt beräkningar står för cirka en femtedel av Sveriges totala klimatpåverkan.³⁹ Klimatarena Stockholm⁴⁰ har bland annat undersökt hur planprocessen kan göras mer cirkulär, tagit fram en åtgärds katalog för cirkulär planering, initierat en kartläggning över återbrukslager/depåer i länet för byggmaterial och presenterat beräkningsanvisningar för klimatpåverkan från byggprojekt vid nyproduktion. Under 2023 har även länets första masshanteringsstrategi antagits. Hantering och transporter av byggmassor ger stora växthusgasutsläpp och det finns stor potential att skapa en mer resurseffektiv och klimatsmart hantering av berg- och jordmassor i länet.⁴¹

3.4.1 Samlad bedömning

Sammanfattningsvis visar uppföljningen att utsläppen har ökat och att omställningen behöver gå snabbare om Stockholmsregionen ska nå sin del av Parisavtalet. Elektrifieringen är en viktig del av omställningen och laddningsbara fordon ökar snabbt i länet, särskilt personbilarna. Laddpunkterna byggs ut i allt snabbare takt, men laddtätheten är låg i förhållande till hur många elbilar som finns i länet. Det finns utmaningar med utbyggnaden av laddinfrastruktur vad gäller exempelvis väntetider för anslutning till elnätet, och konkurrens om stadens gatumark. Särskilt så kallade snabbaddare som kräver hög effekt och därmed hög kapacitet i elnätet är en utmaning. Arbeten med att bygga ut och förstärka kapaciteten i elnätet pågår, men beräknas inte vara klara förrän omkring 2030.

³⁹ Siffror på regional nivå saknas idag, men Stockholmsregionens många och ökande antal invånare och en i många fall täta bebyggelsestruktur indikerar att sektorn står för stora utsläpp.

⁴⁰ Klimatarenan drivs i samverkan mellan Region Stockholm och Länsstyrelsen i Stockholms län och arbetar för att accelerera klimatomställningen i Stockholms län genom att skapa samverkansformer mellan företag, offentliga aktörer och akademien

⁴¹ Strategi för hantering av massor i Stockholms län, 2023

4. Stockholmsregionen i jämförelse med andra storstadsregioner

I detta kapitel presenteras en jämförande analys av hur Stockholmsregionen står sig i förhållande till andra storstadsregioner. Jämförelsen baseras primärt på statistik från europeiska databasen Eurostat samt placeringar i olika internationella index. Observera att för flera indikatorer från Eurostat är senast tillgängliga år 2021. I den statistiska analysen jämförs Stockholmsregionen med tio andra europeiska storstadsregioner: Oslo, Helsingfors, Köpenhamn, Berlin, Amsterdam, Dublin, Paris, München, Barcelona, London/Milano⁴².

Tabellerna på nästa sida visar hur Stockholmsregionen presterar inom flertalet indikatorer. Ju högre placering desto bättre. I jämförelse med de andra europeiska storstäderna har Stockholmsregionen sina styrkor inom arbetsmarknad, näringsliv, utbildning och hälsa. Av de 11 regionerna har Stockholms län högst sysselsättningsgrad, utbildningsnivå och medellivslängd. Länet har även stor andel som arbetar inom kunskapsintensiva sektorn. Endast Dublin har en högre andel anställda inom denna sektor. Även om Stockholmsregionens befolkningstillväxt är svagare än tidigare är det bara två av jämförelseregionerna (Dublin och Oslo) som hade en större procentuell folkökning vid de senaste två mätningarna. Deras ökning var endast marginellt större. I övrigt förväntas de flesta europeiska städer behöva hantera en mer dämpad befolkningstillväxt på grund av en åldrande befolkning.

I Stockholmsregionen investerades 3,5 procent av BRP i forskning och utveckling. I jämförelse med de övriga regionerna har Stockholm gått från 4:e till 3:e plats. Men det beror på att det saknas uppgifter för Köpenhamn vid senaste mätningen. Vid föregående mätningar har Köpenhamn legat på en stabil förstaplats och det är rimligt att anta att deras inverteringar inom forskning och utveckling ligger kvar på en högre nivå än Stockholmsregionen. De regioner där det 2021 investerades högst andel av BRP i forskning och utveckling är München (4,5 procent) och därefter Helsingfors (3,8 procent).

Stockholmsregionen presterar jämförelsevis sämre inom turism och internationell tillgänglighet. Antalet flygpassagerare är färre likaså utländska gästnätter på turismboende. Bredbandstillgängligheten är lägre än i många andra storstadsregioner, vilket torde bero på länets struktur med stor andel landsbygd. I Amsterdam, som toppar listan, har 99 procent av invånarna tillgång till bredband.

⁴² I några jämförelser ingår Milano i stället för London. Detta till följd av att London slutat rapportera in värden efter att de lämnat Europeiska unionen.

Inom flera områden har utvecklingen återhämtat sig efter nedgången orsakad av covid-19 pandemin. Under pandemin var det en gemensam trend i samtliga europeiska storstäder med minskat antal flygpassagerare, färre utlandsgäster och en högre arbetslöshet. Vad gäller flygpassagerare framgår inte uppgången i Eurostat vars senaste statistik avser år 2021. År 2022 ökade flygtrafiken på Arlanda och Bromma med 76 procent jämfört med år 2021 men är fortfarande på en lägre nivå än före pandemin. Vad gäller utländska gästnätter har Stockholmsregionen inte återhämtat sig i samma takt som de andra storstadsregionerna och tappade därför en placering mellan år 2020 och 2021 för att ligga kvar på en niondeplats även år 2022.

Indikatorer från Eurostat	Senaste		Placering	Trend	Högst placerad
	År	Värde		Fem senaste placeringar	
Antal flygpassagerare	2021	8 066	9 av 10		Paris
Hushåll med tillgång till bredband	2021	93,5%	7 av 9		Amsterdam
Utländska gästnätter på turistboende	2022	4 293 952	9 av 11		Barcelona
Sysselsättningsgrad 20-64 år	2022	85,1%	1 av 11		Stockholm
Unga som varken studerar eller arbetar 15-24 år	2022	4,8%	3 av 11		Amsterdam
Medellivslängd	2021	84,1	1 av 11		Stockholm
Folkökning, procent	2021	1,0%	3 av 11		Dublin
Bruttoregionalprodukt, BRP	2021	55 300	5 av 10		Dublin
Högskoleutbildade, 25-64 år	2022	57,5%	1 av 11		Stockholm
Investeringar i forskning och utveckling (FoU), andel av BRP	2021	3,6%	3 av 7		München
Anställda inom forskning och utveckling (FoU)	2021	35 348	6 av 8		Paris
Anställda inom teknologi och kunskapsintensiv sektor	2022	11,5%	2 av 11		Dublin

4.1 Internationella index

Vid en jämförelse av internationella index har Stockholmsregionen generellt sett bra placeringar, särskilt inom områden som handlar om hållbarhet, innovation och konkurrenskraft. Stockholmsregionen håller en internationellt hög nivå gällande hållbarhet, och två olika hållbarhetsindex

placerar Stockholm i toppen tillsammans med Oslo. Stockholmsregionen lyfts fram för sina låga utsläpp, goda luftkvalité, gröna offentliga rum och satsningar på hållbara transportsätt. Stockholmsregionen utmärker sig även med en kollektivtrafik i världsklass enligt Oliver Wyman Urban mobility index som lyfter fram Stockholms överkomliga priser i kollektivtrafiken, korta gångdistanser till stationerna och ett aktivt arbete för elektrifiering av transportflottan.

Stockholmsregionen ligger också bra till i index som mäter innovation och regionen finns med i toppen i två stora mätningar från EU som mäter konkurrenskraft och innovation. Noterbart är att Stockholmsregionen har glidit ner några placeringar i båda dessa index sedan föregående mätning. Det är svårt att analysera vad detta beror på.⁴³ Studeras indexen närmare kan konstateras att Stockholmsregionen har förbättrat sina resultat inom några områden och försämrats inom andra, exempelvis har investeringar i forskning och innovation minskat relativt de andra regionerna.

Internationell ranking	Placering	Högst rankad	År	Förändring senaste mätning
EU:s regionala konkurrenskraftsindex	6 av 242	Utrecht	2022	-5
EU:s Regional Innovation Scoreboard	4 av 239	Köpenhamn	2023	-3
CorporateKnights Sustainable Cities	1 av 70	Stockholm	2023	0
The Arcadis Sustainable Cities Index	2 av 100	Oslo	2022	0
Regional Potential Index	3 av 66	Oslo	2019	-2
Oliver Wyman Urban mobility index	3 av 65	Helsingfors	2023	-1
The Economist Safe City Index	10 av 60	Köpenhamn	2021	4
The Economist Livability index	43 av 173	Wien	2023	-15
EU Regional Social Progress Index	12 av 240	Övre Norrland	2020	6
Mercer Quality of Living Ranking	26 av 241	Wien	2023	-3
Mercer Cost of Living Ranking	95 av 227	Hong Kong	2023	-8
Saffron City Brand Barometer	22 av 100	New York	2023	Ny metod 2023

I index som mäter livskvalitet hamnar Stockholmsregionen på bra placeringar, men det finns förbättringspotential och vi ligger sämre till än vår granne Köpenhamn. Stockholm är på plats 26 av 241 i indexet Mercers Quality of Life som mäter faktorer för livskvalitet och plats 95 i Mercers Cost of Living som mäter levnadskostnader⁴⁴. Stockholms stad placerar sig i gruppen av städer som både har relativt hög livskvalitet och inte alltför hög levnadskostnad. I Economist livability ranking, som mäter levnadsstandard, har Stockholm gjort ett stort tapp 2023 och gått från plats 28 till 43. Den försämrade stabiliteten, med bland annat

⁴³ Bristande transparens i metod och indexupplägg gör att det är svårt att analysera index över tid.

⁴⁴ Ju högre placering desto dyrare stad att leva i

koranbränningarna, uppges vara orsaken till att Stockholm hade det näst största tappet i indexplaceringar av alla städer i Livability ranking 2023.

Enligt Newsweeks internationella mätning av världens bästa sjukhus hamnar Karolinska sjukhuset på sjätteplats i värden och förstaplats i Europa. I de internationella mätningar som görs av världens bästa universitet återfinns tre universitet i Stockholmsregionen på topp 100. I Shanghai-rankingen⁴⁵ kommer Karolinska institutet på plats 37 och Stockholms universitet på plats 98. Kungliga Tekniska Högskolan hamnar på plats 73 i QS World University Rankings-mätningen.⁴⁶

4.1.1 **Samlad bedömning**

I internationell jämförelse ligger Stockholmsregionen bra till och är en förbild när det gäller exempelvis hållbarhet och innovation. Senaste åren har Stockholmsregionen tappat placeringar i flera internationella index. Detta är en signal att konkurrenskraften inte kan tas för given och behöver värnas. Samtidigt kan vi konstatera att Stockholmsregionen i princip har behållit sin position när regionen jämförs med andra liknande storstadsregioner utifrån flera indikatorer. Stockholmsregionen har relativt de andra storstadsregionerna försämrats inom internationell tillgänglighet och bredbandstillgänglighet, men i övrigt framkommer inga uppenbara områden där det skett en tydlig försämring

⁴⁵ Rankningslistan lanserades av Jiao Tong-universitetet i Shanghai 2003. Men sedan 2009 är det organisationen Shanghai Ranking Consultancy som ansvarar för rankningen. Över 2 000 universitet ingår och de bästa 1 000 finns med på listan.

⁴⁶ QS-rankingen utkommer en gång per år, då i juni månad. Därmed kan studenter över hela världen ta del av QS World University Rankings utvärdering av mer än 1 400 olika universitet.

5. Nyckelområden för kommande år

Stockholmsregionen är Sveriges tillväxtmotor och regionens utveckling är avgörande för Sveriges tillväxtsystem. Näringslivet är starkt och befolkningen ökade med omkring 15 000 nya invånare under 2023. I internationell jämförelse presterar Stockholm bra, och i många rankingar hittar vi regionen högt upp i listorna. Trots många styrkeområden är det viktigt att inte ta Stockholmsregionens styrkor för givna. Det råder en internationell konkurrens, inte minst mellan olika storstadsregioner, och förutsättningarna kan förändras snabbt. Utifrån 2023 års uppföljning av Stockholmsregionens utveckling identifieras sex nyckelområden som behöver stå i fokus kommande år för att regionen ska vara Europas mest attraktiva storstadsregion.

Snabba på omställningen för minskad klimatpåverkan

Om Stockholmsregionen ska uppfylla sin del av parisavtalet behöver koldioxidutsläppen minska med 12 procent årligen. Transportsektorn står för cirka hälften av länets direkta klimatpåverkan och tydliga åtgärder behövs för att främja kollektivtrafik, gång, cykel och hållbara godstransporter. Bilen är fortfarande det dominerande transportmedlet för resor i länet och utvecklingen av fossilfria transporter behöver skyndas på. Senaste årens beslutade förändringar av nationella styrmedel inom transportområdet riskerar samtidigt att leda till ökade utsläpp. Bygg och anläggningssektorn står för en stor andel av utsläppen och arbetet behöver intensifieras än mer för att minska klimatpåverkan i stadsbyggandet.

Minska de inomregionala skillnaderna i livsvillkor

De inomregionala skillnaderna i Stockholmsregionen avspeglas i en rad olika områden såsom deltagande på arbetsmarknaden, skolresultat, otrygghet och hälsa. Skillnaderna finns både mellan stad- och landsbygd och socioekonomiskt sköra och starka områden. I 2023 års uppföljning finns inga tecken på att mönstret håller på att brytas, snarare har skillnaderna ökat exempelvis när det gäller skolresultat. Senaste året har gängvåldet ökat liksom den allmänna oron för utvecklingen i samhället. Dessa frågor är centrala för alla invånare som bor och lever i regionen. Det är också centrala frågor för Stockholmsregionens tillväxt och utveckling och något som kan påverka såväl vår attraktionskraft som näringslivsklimat.

Stärk kompetensförsörjningen och inkludera fler på arbetsmarknaden

Behovet av kompetensförsörjning i Stockholmsregionen är stort och växer inom många branscher vilket både SCB samt Arbetsförmedlingens prognoser visar. Utmaningen förvärras ytterligare av att vi blir fler äldre i länet vilket gör att arbetskraftutbudet minskar samtidigt som behoven av kompetens ökar inom många branscher, bland annat inom vård och

omsorg. Samtidigt pågår en strukturomvandling inom vissa branscher som ytterligare förstärks med utvecklingen av AI. Strukturomvandlingen risker att slå ut vissa personalgrupper från arbetsmarknaden parallellt med att det finns många som står långt ifrån arbetsmarknaden. En kommande lågkonjunktur riskerar att särskilt drabba individer med en svagare anknytning till arbetsmarknaden.

Verka för en bättre bostadsförsörjning som möter invånarnas behov

Befolkningen i Stockholmsregionen förväntas fortsätta öka samtidigt som bostadsmarknaden redan är en trång sektor. Sedan 2018 har länet haft en större inrikes utflyttning än inflyttning och var femte flytt från länet motiveras av bostadsrelaterade skäl. Det är därför en stor utmaning att bostadsbyggandet faller kraftigt under 2023. Det behövs en kraftsamling för att öka tillgången till bostäder i länet. Åtgärder behövs för att stimulera nyproduktion och för att bättre ta tillvara och utnyttja det befintliga bostadsbeståndet. Majoriteten av länets hushåll har inte finansiella förutsättningar att efterfråga nyproducerade bostäder. Det behövs nya lösningar för att optimera nuvarande bestånd.

Säkerställ ett mer robust och pålitligt transportsystem

Ett väl fungerande transportsystem är viktigt både för invånarna och näringslivet. Senaste åren har det varit flera störningar i spårtrafiken och punktligheten på järnvägen i Stockholms län har varit den lägsta på tio år. Dessutom finns det en stor underhållsskuld som riskerar att förvärra situationen, både i spårsystemet som i vägnätet. Det är av största betydelse att all infrastruktur fungerar – till, från och inom regionen. Inte minst för att regionen ska kunna växa och utvecklas. Internationell tillgänglighet till och från Arlanda flygplats är viktig för hela Sveriges ekonomi och spelar stor roll för näringslivsutvecklingen i Stockholmsregion. Tillgängligheten till och från Arlanda flygplats behöver utvecklas, inte minst med hållbara transportmedel.

Säkra energiförsörjningen för ökad elektrifiering

Situationen för överföring av el i Stockholmsregionen är tidvis ansträngd och läget förväntas förvärras när regionen växer. Trenden är ökade elbehov inom flertalet sektorer, bland annat transportsektorn där en snabb elektrifiering av fordonsflottan och den största utbyggnaden av tunnelbanan sedan 1970-talet kräver ökade elbehov. Elförsörjningen behöver säkras för att möjliggöra en grön omställning av transportsektorn och attrahera näringslivsetableringar till Stockholmsregionen.